

HET VOORTEKEN

Christoffer Carlsson

Het voorteken

Vertaald door Neeltje Wiersma

2019
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2019 Christoffer Carlsson

Published by agreement with Ahlander Agency

Copyright Nederlandse vertaling © 2019 Neeltje Wiersma

Oorspronkelijke titel *Järtecken*

Oorspronkelijke uitgever Albert Bonniers Förlag, Stockholm

Omslagontwerp Buro Blikgoed

Omslagillustratie Plainpicture/Hollandse Hoogte

Foto auteur Emilie Asplund

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Wilco, Zutphen

ISBN 978 94 031 7800 4

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

Voor hen die ooit in het gele huis bij het meer Toftasjön
aan de rand van Marbäck zijn geweest.

‘Vroeger droomde ik er heimelijk van dat het mogelijk moest zijn om alles met alles te laten samenhangen, zodat alles was verklaard, afgerond. Om uiteindelijk te kunnen zeggen: zo was het, zo is het gegaan, dit is het hele verhaal. Maar dat zou tegen beter weten in zijn.’

Per Olov Enquist, *Kapitein Nemo's bibliotheek*

MARBÄCK, HALLAND

November 1994

I.

Men zegt dat de dood iemand *haalt*. Het is een oude uitdrukking, uit de tijd toen de dood een gestalte was die je in het bos van Marbäck of langs de weg kon tegenkomen. Een ijskoude hand die je bij de strot grijpt, een schaduw die rond je hele lichaam groeit totdat je niet meer kunt ademen. Zo stel je je het voor als kind.

Er worden ook andere dingen gezegd.

Het heet niet 'onbehaaglijk' of 'gemeen' maar *rot*.

Ik voel me rot.

Ik heb iets rots gedaan.

Zo zeg je het.

En het heet niet 'ik wist niet wat ik moest doen', maar *wat ik met mezelf aan moest*. Alsof de eerste ingeving vluchten was.

Vannacht reiken de vlammen naar de hemel. De weersverwachtingen hebben stortregen voorspeld, maar er valt geen druppel. Alles wordt bedekt door roet en as, de grote bomen verschroeien. De geur van rook is in Simlångsdalen en helemaal tot in Skedala, kilometers verderop, te ruiken.

Het is een gebeurtenis die iedereen zal heugen, een ijkpunt. Er zal een tijd voor en een tijd na zijn.

Waar was jij toen...

Was het voor of na...

In Tolarp staan hier en daar een huis en een boerderij. Het dichtst bij Markströms huis staat Ulrika Antonssons boerderij. Een groot veld scheidt de twee stukken grond van elkaar. Het is Ulrika die de alarmcentrale belt.

'Het brandt,' schreeuwt ze door de telefoon. 'Markströms huis staat in lichterlaaie. Stuur de brandweer, politie, ambulance, de hele mikmak, en snel.'

Ze loopt de novembernacht in en maakt foto's van het vuur. Ze is niet de enige. Later wordt er naar de foto's gevraagd door de kranten: de fotografen van de lokale krant komen pas als de brandweer met het bluswerk is begonnen, dus met hun eigen foto's wordt het niets. Het moment is alweer voorbij. Bijna iedereen wijst het aanbod af, maar Ulrika kan het geld wel gebruiken en ze verkoopt stiekem haar amateurfoto's voor veel geld. Algauw zijn ze overal te zien. Haar naam wordt nooit genoemd in verband met de foto's, er staat alleen *Lezersfoto*, maar men weet het toch.

Enorme vuurtongen likken aan de zwarte hemel. Markströms bruine huis is een oude houten bungalow met kleine ramen en een plat dak. Het huis heeft een open haard, gasfornuis, slechte leidingen, oude elektriciteitsbedrading en een kurkdroog isolatiemateriaal. Dat soort details waren eerder voor de meeste mensen onbekend, maar spoedig weet iedereen ervan. Als er iets is dat men leert in de dagen na de ramp in Tolarp, dan is het wel dat er niet veel voor nodig is om een huis in lichterlaaie te zetten.

Niet iedereen wordt wakker. Kleine Isak Nyqvist in de Svanåsvägen ligt te slapen. Zijn beste vriend Theo Bengtsson ook. Een paar kilometer verderop, thuis in de hal bij politie-assistent Vidar Jörgensson, drementelt Leo heen en weer. Vidar wordt gek van het geblaf, opent zijn ogen en zet zijn voeten op de koude vloer.

De labrador wacht bij de buitendeur en blaft alsof er is ingebroken.

'Wat is er met je?' geeuwt Vidar. 'Er is hier toch niemand.'

Hij opent de deur. De hond tuurt naar buiten. De novembernacht is ijzig koud. Dan ruikt Vidar het ook. Wanneer hij naar buiten het gazon op loopt kan hij het vuur zelfs zien: vanaf hier is het maar een lichtschijnsel, een oranje bol die boven de toppen van de sparren te zien is.

'Ik snap het,' zegt hij. 'Goed van je, Leo. Goed dat je geblaft hebt.'

Leo schudt zich uit en kijkt Vidar met zijn grote bruine ogen aan.

‘Ja, brave hond.’ Terwijl hij daar op het bevroren gras staat probeert Vidar de afstand tot de brand te schatten. ‘Ja, misschien. Ik moet ernaartoe.’

Hij loopt weer naar binnen, kleedt zich aan en stapt in zijn stevige schoenen. Hij duwt zijn gezicht tegen Leo’s zachte kop, kroelt hem achter zijn oor en vertrekt.

Maar hij mist zijn uniform. Vier jaar lang heeft hij het gedragen en in die tijd heeft hij veel gezien. Dan is het uniform belangrijk, het is een schild. Of een wapenrusting. Wat je daarin meemaakt blijft daarin.

Niet alles, natuurlijk. Soms zie je zulke heftige dingen waar zelfs het uniform geen bescherming tegen biedt.

Vidar loopt over oude paden geflankeerd door hoge bossen en open velden, keuterboerderijtjes en huizen. Een dorpje een paar mijl ten oosten van Halmstad, dat is Marbäck. Van hen die hier opgroeien wordt gezegd dat ze tot de mazzelaars behoren. Het is waar. Rampen bereiken zelden dit gebied.

De stank van de brand wordt erger. De gloeiende koepel wordt groter. Sirenes loeien in de verte.

Hij passeert Marbäck’s boerderij en slaat af, over het bruggetje naar het gebied dat Tolarp wordt genoemd.

Daar is het, brullend in de nacht, Markströms huis dat in vlammen op gaat. Zijn ogen prikken. Brandweer en ambulance zijn gearriveerd, Vidars collega’s ook. Zijn hart klopt sneller naarmate hij het blauw-witte afzetlint nadert. De commandant, een forse kerel van de brandweer van wie Vidar zich de naam niet meer herinnert, staat met het ambulancepersoneel te praten.

‘Is er nog iemand binnen?’ vraagt Vidar.

‘Het is lastig om naar binnen te gaan, dus we weten het niet. Maar we denken van niet. Het huis staat in lichterlaaie, dus het enige wat we kunnen doen is het gecontroleerd laten uitbranden.’

‘Kan ik iets doen?’

‘Jij bent politieman, toch?’

Vidar knikt.

‘Ik woon even verderop.’

De commandant kijkt naar de brand. Vlammen als wezens.

‘Help waar nodig is. Blijf alleen weg bij het vuur.’

Vidar loopt naar de ambulance en leent een extra jas. Bij een van de blauw-witte patrouillewagens krijgt hij een schrijfblok en een pen van zijn collega’s. In het schijnsel van de brand helpt hij mee om de orde te bewaren, om te controleren of de afzetting in acht wordt genomen en praat hij met de burens. Bijna iedereen is buiten en kijkt dezelfde kant op, ziet hetzelfde.

In zuidwestelijke richting ligt de grond van Ulrika Antonsson. Met haar hebben ze al gesproken. In het noorden wacht Josefina Franssons boerderij. Die heeft ze een paar jaar voordat haar vader stierf met vee en al van hem gekocht. Ze heeft er duizend kronen voor betaald. Een symbolisch bedrag. Ze is vijftien, misschien twintig jaar ouder dan Vidar, maar hij heeft haar altijd mooi gevonden. De dikke bos haar heeft hier en daar wat grijs erin maar haar huid is nog bijna glad. Ze draagt een spijkerbroek en een open overhemd dat ze bij haar middel heeft vastgeknoopt over een donker hemdje dat de grote borsten verbergt. Eigenlijk zijn die het waar hij op valt. Hij is zich daarvan bewust maar sommige dingen heb je niet echt in de hand.

‘Ik zag Lovisa op de fiets thuiskomen,’ zegt Josefina. ‘Rond vijven, misschien. Ze werkt nu bij Brooktorpsgården in de stad, dus fietst ze altijd naar de bushalte en dan ’s middags weer naar huis.’

Van de fiets rest nog een geblakerd frame.

‘Heb je haar daarna nog gezien?’

Josefina schudt haar hoofd.

‘Maar haar vader en moeder gingen later weg. Volgens mij is er iemand vijftig geworden, dus zijn ze naar een feest.’

‘Dus Lovisa was thuis?’

‘Ja, ik geloof het wel. Maar ik weet het niet zeker. Ik heb haar niet meer gezien nadat ze is thuisgekomen.’

Vidar staat met de rug naar de brand maar ziet hem toch. De vlammen weerspiegelen in Josefina’s glanzende ogen.

Wanneer hij langs de afzetting loopt, staat hij plotseling stil. Daar, in het gras, ligt een werkhandschoen. Hij kijkt naar het huis. De vlammen zijn niet zo krachtig meer, maar zover als tot hier zijn ze nooit gekomen. Vidar strijkt met zijn hand over het bevroren gras. Het is onberoerd.

Vidar steekt zijn hand op en roept een collega bij zich.

‘O jee,’ zegt deze.

‘Ja,’ zegt Vidar.

‘Ik ga een sporenbordje halen. Blijf jij hier staan?’

Vidar blijft staan. Het is koud zonder uniform. Zijn collega komt terug met een sporenbordje en steekt dat voorzichtig in de grond.

De handschoen is duidelijk verschroeid door het vuur. Van dichtbij zie je ook wat bloedspetters.

Het duurt even voordat de commissaris arriveert, maar op eens staat hij midden tussen de hulpverleners, gebogen over een tekening van het huis waar iemand in alle haast een kopie van heeft weten te bemachtigen. Zo is hij. Commissaris K.G. Öberg is een grove kerel, gekleed als een bosarbeider met zijn stevige bergschoenen, gebreide trui en een broek met veel zakken. Een goede chef met een krachtig stemgeluid. Hij heeft dun, zilverkleurig haar en een rond, uitgezakt gezicht. De blik waarmee hij Vidar aankijkt is open, warm. Ondanks zijn lengte kan hij zich geluidloos verplaatsen, want je hoort hem zelden aankomen.

‘De jonge Jörgensson,’ zegt hij, verbaasd. ‘Verrek, dat is ook zo, jij woont hier.’

‘Ja, inderdaad.’

‘Heb jij zo geen dienst?’

‘Over zeven en een half uur.’

K.G. wuift met zijn hand.

‘Ga dan verdomme naar huis om te slapen. We hebben je morgen nodig.’

Zijn ogen branden en zijn ledematen doen pijn. Hij heeft de hele dag gewerkt en nu ook nog een halve nacht. Zijn schouders zijn stijf, zijn rug doet zeer.

‘Ben ik hier niet meer nodig?’ vraagt hij toch maar.

‘Ja, ik wil je hier hebben. Met zeven uren slaap in je lijf.’

Hij overhandigt de informatie die hij heeft verzameld, trekt zijn jas uit en hangt die op, knikt naar zijn collega’s en loopt richting huis. Het duurt nog wel even voordat de zon opkomt. Achter hem tollen blauwe zwaailichten in stilte in het rond, politieauto’s, brandweerwagens, ambulances.

Wanneer hij een eindje verder is, ziet hij vanuit zijn ooghoek iets bewegen. In het sparrenbos. Vidar blijft staan en haalt adem. Het is hier doodstil.

Dan ziet hij het.

‘Hallo.’ Vidar draait zich om en roept in de richting van de blauwe zwaailichten. ‘Hallo! Er ligt hier iemand.’

Iemand die niet meer wist wat hij met zichzelf aan moest.

2.

Isak Nyqvist woont wat verderop op de Svanåsvägen in het rode huis vlak bij de keerplaats. De kleine vrijstaande woningen daar staan in een rijtje, en maar drie huizen verderop woont Theo.

Deze ochtend zit zijn moeder gehurkt naast zijn bed om Isak te wekken, zoals ze dat elke ochtend doet. Hij ruikt haar geur in zijn slaap, dat is altijd het eerste wat hij ruikt. Ze is al een uur wakker en is nu klaar om naar haar werk te gaan.

‘Isak. Isak, lieverd. Het is halfacht, tijd om op te staan.’

Elke ochtend dezelfde woorden, maar het zijn niet de woorden waardoor hij de ogen opent, maar door de manier waarop ze ze zegt. De stem van zijn moeder is anders vandaag, een beetje afwezig, alsof ze tegelijkertijd naar een spannende film zit te kijken, maar niet helemaal. Er klinkt iets door in de woorden. Zijn moeder klinkt bang.

‘Wat ruikt er zo?’

Ze antwoordt niet. Haar ogen zijn wat rood. Dat zijn ze nooit.

Isak sleept zich uit bed. Waarom word je zo moeilijk wakker wanneer je naar school moet, terwijl je er op zaterdag en zondag geen enkele moeite mee hebt? Het is een van de grote vragen des levens.

***

Oude mensen zeggen *hoving* in plaats van tuin. Isak heeft onlangs gemerkt hoe de ouderen soms een beetje anders praten, andere woorden gebruiken dan hij gewend is. Ze klinken mooi. Edvard zegt altijd dat woorden een van de banden zijn met hen die er niet meer zijn.

Vanuit het keukenraam kan hij voorbij de hoving kijken tot

aan het houtschuurtje bij het bos aan de andere kant van het fietspad, achter het overwoekerde stenen muurtje met spirea en *Gelderse roos*. Hij weet niet van wie het schuurtje is, maar daarbinnen aan het plafond hangen reusachtige *hooiwagens*. Er vlakbij staan oude bomen met volle, rode *kerstappels* en gele, ronde pruimen, maar daar kun je moeilijk bij komen, de *brandnetels* zijn veel te hoog. Na een van de eerste vorstnachten vorig jaar had iemand ze kapotgescheurd, alsof een groot beest met een enorme bek was langsgesproken en de brandnetels uit de grond gerukt had. De pruimenboom was eindelijk toegankelijk, dus klommen Isak en Theo erin en aten zich misselijk.

Sindsdien had hij geen pruimen meer gegeten, alleen al bij de gedachte aan pruimen werd hij misselijk.

Nu strooit hij veel te veel suiker over zijn flakes, zodat de suiker superlekkere klonters vormt in de *filmjölken*. Zijn moeder zegt er altijd iets van maar vandaag niet. Ze zit niet eens bij hem aan tafel, maar is bij zijn vader in de woonkamer. Hij is nog niet naar zijn werk, hoewel hij normaal gesproken altijd om kwart voor zeven wegrijdt.

Heb je wel wat kunnen slapen? vraagt zijn vader.

Nee, zegt zijn moeder. *Ik ga hem vandaag brengen. De schoolbus rijdt erlangs, dus dat kan niet. Ik weet alleen niet hoe we moeten rijden.*

Isak zit alleen bij de ontbijttafel en weet niet waar hij moet kijken. Het gevoel is nieuw voor hem en hij wil naar zijn moeder toe maar begrijpt dat hij dat beter niet kan doen. Hij speelt dat de flakes helden zijn, cowboys of soldaten misschien, en de filmjök is levensgevaarlijke lava.

In de hal ziet hij schoenafdrukken, grote en grove. Ze zijn van iemand anders. Ze hebben vannacht bezoek gehad.

De maandagochtend is koud en vochtig. Hij zit in de auto op de achterbank op weg naar school in Simlångsdalen. Mama rijdt een andere, langere route dan anders. Nog geen sneeuw. Ze rijden langs de oude fabrieksgebouwen. Achter de bomen, richting Tolarp, ziet Isak vaag grijze slierten naar de witte hemel opstijgen.

‘Wat is er gebeurd, mama?’

‘Hoezo, lieverd?’

‘Jij en papa doen zo raar. En het ruikt net als wanneer we stoken.’

Zijn moeder blijft lang stil.

‘Ik weet niet zo goed wat er gebeurd is.’

Dan zegt ze niets meer en hij vraagt er ook niet meer naar.

Zijn moeders handen omklemmen het stuur zo hard dat haar knokkels wit worden. Wanneer ze bij school zijn aangekomen rent Isak het schoolplein over om niet te laat te komen.

Op school is er ook iets anders. Isaks juf Iréne ziet eruit alsof ze iets belangrijks is vergeten. Ze glimlacht maar haar glimlach bereikt haar ogen niet, en in de pauzes rookt ze meer dan anders.

Wanneer Isak uit school komt staat zijn moeder hem op te wachten. Haar gezicht heeft een harde trek gekregen, alsof ze ergens pijn heeft, maar probeert dat niet te laten zien. Wanneer ze thuiskomen ziet Isak nieuwe, vreemde schoenafdrukken in de hal en de deurmat ligt ook niet zoals altijd.

‘Mama, wie is hier geweest?’

‘Wat bedoel je?’

‘De deurmat ligt vreemd. En wij hebben niet zulke schoenen.’

Zijn moeder mompelt iets, afwezig.

Even later belt Theo aan.

Soms doet Theo wat vreemd op school wanneer ze bij elkaar zijn. Alsof hij Isak wegduwt. Snauwt hij tegen hem of slaakt hij een zucht. Isak weet niet goed waarom maar het gebeurt alleen wanneer er anderen, zoals Torbjörn of Håkan, of Malin en Cecilia, bij zijn. Het is echter alleen maar af en toe en hij en Theo zijn beslist de beste vrienden. Dat is gewoon zo. Bijna als een *natuurwet*, dat woord hebben ze onlangs op school geleerd.

‘Hoi,’ zegt Theo.

‘Hoi.’

‘Zullen we iets doen? Bij de Koningssteen spelen?’

Isak trekt zijn jas aan en rent naar de keuken.

‘Mama, mag ik...’

Ze staat bij het aanrecht en staart door het keukenraam, heeft haar armen om haar lichaam geslagen alsof ze het koud heeft. De tranen stromen over haar wangen. Wanneer ze Isak ziet schrikt ze op en veegt haar ogen droog, knippert een paar keer snel.

‘Was dat Theo aan de deur? Gaan jullie naar buiten?’

Isak staat er met zijn jas nog open en een akelig gevoel in zijn borst.

‘Mama, ben je verdrietig?’

Ze glimlacht en schudt haar hoofd, blijft haar tranen wegknippen.

‘Wat is er gebeurd, mama?’

‘Waarom vraag je dat? Hebben ze op school iets gezegd?’

‘Nee, maar...’

‘Wat?’

Het is moeilijk om het onder woorden te brengen. Maar er is iets.

Wanneer hij niets zegt buigt ze zich naar hem toe en omhelst hem stevig, fluistert dat alles oké is, dat er niets aan de hand is, dat het allemaal goed komt.

‘Ga nu maar met Theo spelen.’

‘Maar...’

‘Nee, alles is oké.’ Ze glimlacht door haar tranen heen. ‘Ik ben alleen wat moe.’

‘Oké.’

‘Wanneer ben je weer thuis?’

‘Vijf uur.’

‘En wat doe je als er iets gebeurt?’

‘Haal ik een volwassene.’

‘Goed zo.’

Ze geeft een kus op zijn voorhoofd. Isak loopt met Theo naar buiten.

Er is niets aan de hand. Het komt allemaal goed.

Dat laatste bijna als een gebed.

3.

Niet ver van Markströms huis ligt een geheime plek. Een opening in het diepe bos van Marbäck leidt naar een stuk van de rivier de Fylleån waar de stroming erg sterk is.

Het is Edvard die Isak daar de eerste keer mee naartoe neemt. Hij is eigenlijk degene van wie Isak het allermeest houdt. Naast zijn moeder misschien. Hoewel hij dat nooit tegen iemand zal zeggen. In elk geval niet tegen zijn vader.

Het is nu geen november, maar zomer, een warme zondag in augustus drie maanden eerder. Isak houdt Edwards hand vast wanneer ze tussen de bomen door lopen.

‘Hoor je dat, Isak?’ vraagt hij.

‘Nee, wat dan?’

‘Luister.’

Zijn haar is net zo donker als dat van zijn moeder, markante wenkbrauwen en bruine ogen, die groot en warm zijn. De scherpe contrasten doen hem er bijna wat getekend uitzien, alsof hij zo uit een strip is gestapt.

Iedereen zegt dat Isak en Edvard op elkaar lijken. Hij probeert soms zijn oom na te doen, maar dat is moeilijk. Wanneer hij probeert net zo te lopen of te bewegen als Edvard wordt dat alleen maar stijf en schokkerig.

Isak kijkt naar hem en luistert.

‘Hoor je het nu?’

De takken boven zijn hoofd wiegen zachtjes heen en weer, de insecten zoemen, in de verte pruttelt Göran Antonssons oude tractor. En nog iets: het is gaan aanzwellen als een dof ruisend tapijt achter al het andere.

‘Wat is dat?’

‘Kom, dan kun je het zien.’

Ze lopen snel verder tussen oude stobben en dikke wortels die zich over het pad uitstrekken. Het geruis wordt sterker en in Isaks borst stijgt de opwinding.

Soms is Edvard een beetje als een vader. Isak heeft het niet hardop gezegd want hij wil niet dat zijn vader verdrietig wordt, maar dat denkt hij toch wel eens. Zijn vader is vrij vaak weg, werkt vaak tot laat door omdat ze het geld nodig hebben. In het weekend is hij soms ook weg, hij klust nog bij als monteur voor een gozer in de stad die racet, en de wedstrijden zijn altijd op zaterdag en zondag.

De dagen met Edvard zijn de beste dagen. Isak wordt als het ware vervuld door een gevoel van zowel spanning als veiligheid. Om het bos in te gaan en zijn kleine hand in de grote hand van Edvard te leggen is als thuiskomen.

‘Hier,’ zegt Edvard eindelijk en hij wijst. ‘Kijk, Isak.’

Hij heeft nog nooit zoiets gezien. Het water stroomt zo snel dat het wit en bruin schuimt, woest en onstuimig slaat het tegen de stenen. De waterval is hoger dan de hoogste bomen en je moet bijna schreeuwen om boven het gebulder en geraas uit te komen.

Een zwerm vogels vliegt plotseling op, alsof ze zijn geschrokken van iets, en Isak huivert. Edvard legt een geruststellende arm om hem heen.

‘Rustig maar, jongen. Vind je het niet mooi?’

‘Hij is zo groot.’

‘Weet je hoe hij heet?’

‘Nee.’

‘Danska Fallen.’

Om hen heen is het vochtig, het is benauwd. Edvard en Isak gaan op de lauwwarme bosgrond zitten. Hier in de buurt is Isak al wel bekend. Edvard, zijn moeder en ook zijn vader, hebben hem geleerd hoe je de natuur als het ware kunt gebruiken als een landkaart, als je maar weet hoe je die moet lezen. Door om je heen te kijken kun je bepalen waar je bent, hoe lang het nog naar de waterval is, hoe ver het naar huis is, naar de dichtstbijzijnde weg, tot het veld daarboven.

‘Heb je een leuke zomer gehad, Isak?’

‘Ja, jij ook?’

‘Geweldig.’

‘Ik vind Lovisa aardig,’ zegt Isak. ‘Je zou haar vaker moeten zien.’

Edvard lacht.

‘Ik zie haar ook heel erg vaak.’

‘Maar niet als ik erbij ben.’

‘Nee, maar wij werken immers allebei. Wij hebben geen zomervakantie, zoals jij.’

‘Is dat zo wanneer je volwassen bent?’

‘In elk geval wanneer je vijftientig bent.’

‘Ben je nu vijftientig?’

‘Klinkt dat oud?’

‘Ja, ik ben nog maar zeven.’

‘Zo “maar” is dat niet, hoor.’

Isak kijkt naar de hoge waterval voor hen. Er kan hem hier niets overkomen. Zolang Edvard erbij is, is alles goed.

‘Waarom heet hij de Deense waterval?’

‘Nou... dat zal ik je vertellen. Het was lang, lang geleden,’ zegt hij, alsof het een geheim was: ‘Het is zomer, net als nu, maar ver terug in de tijd. Zweden is in oorlog met Denemarken. De Zweedse koning heet Karl XI en de Zweden winnen een belangrijke veldslag. De Denen, die verloren hebben, vluchten de diepe bossen rondom Marbäck in. Ze lopen langs de stroomversnelling. En dan komen ze hier. In die tijd,’ gaat Edvard verder en hij wijst naar de top van de waterval, hoog daarboven. ‘Zie je de twee grootste sparren daar, aan weerszijden?’

Isak tuurt omhoog naar de lichte hemel.

‘Ja, ik zie ze.’

‘Aan die bomen zat ooit een hangbrug, zodat je de stroomversnelling over kon. En dat is wat de Denen moesten doen. De brug is ontzettend smal en schommelt en trilt.’

Isak voelt het fladderen in zijn borst. Hij legt zijn hand in die van Edvard.

‘En dan, wanneer ze midden op de brug staan, gebeurt er iets. De brug breekt. De soldaten storten omlaag in het water.’

Ze vallen. Isak kan ze zien, hoe de lichamen afsteken tegen het witte water voordat ze tegen het wateroppervlak slaan en verdwijnen.

‘Maar.’ Edvard steekt samenzweerderig zijn wijsvinger op. ‘Het is geen ongeluk. Want daarboven, helemaal achter de sparrren, hebben de Zweedse koning en zijn soldaten zitten wachten. Ze zijn de Denen stiekem gevolgd en zijn op het juiste moment tevoorschijn gekomen en hebben de brug kapotgemaakt.’

‘Wat erg,’ fluistert Isak opgewonden en hij knijpt in de hand van zijn oom.

‘Er wordt gezegd dat de Zweedse koning daarna precies hier op deze plek, waar wij nu zitten, stond te kijken naar het snelstromende water waar de Denen in gevallen waren. Daarom heet het de Deense waterval.’

‘Wow.’

‘En de allergrootste steen daar, midden in de waterval, zie je die?’

Midden in de stroomversnelling verrijst een grote steen, zo groot als een mens, glanzend en oeroud.

‘Ja.’

‘Die wordt de Koningssteen genoemd.’ Hij pakt een kleine steen en staat op. ‘En nu zal ik je iets leren wat mijn vader mij en jouw moeder heeft geleerd, en wat zijn vader hem ooit heeft geleerd.’

‘Wat dan?’

Edvard glimlacht.

‘Dat zul je zo wel zien.’